

Postanowienie z dnia 4 lutego 2005 r.

III SPP 11/05

Oświadczenie wnoszącego skargę na przewlekłość postępowania sądowego, że wyłącznie z przyczyn subiektywnych lub emocjonalnych nie zamierza wykorzystać swoich możliwości zarobkowych, przesądza o odmowie uwzględnienia jego wniosku o zwolnienie z opłaty stałej związanej z wniesieniem takiej skargi, a w konsekwencji oczywiście bezzasadny jest jego wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi do Sądu Najwyższego (art. 117 § 2 w związku z art. 113 § 1 k.p.c.).

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie: SN Andrzej Wasilewski (sprawozdawca), SA Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 4 lutego 2005 r. sprawy ze skargi Leszka J. na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w Gdańsku [...]

1. o d d a ł wniosek o zwolnienie od opłaty stałej,
2. o d m ó w i ł ustanowienia adwokata,
3. o d r z u c i ł skargę.

U z a s a d n i e n i e

W dniu 27 maja 2002 r. wpłynął do Sądu Okręgowego w Gdańsku pozew, w którym Leszek J. napisał: „działając w interesie własnym oskarżam Janinę K. o obrzę przepisów konstytucji, prawa najwyższego Rzeczypospolitej oraz ustaw - Kodeks cywilny - Kodeks karny - Prawo spółdzielcze i w związku z tym wnoszę o przyznanie od Janiny K. renty alimentacyjnej płatnej w miesięcznych ratach w wysokości czwartej części średniej miesięcznej płacy w pięciu podstawowych działach gospodarki narodowej.”

Pismem z dnia 13 czerwca 2002 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku wezwał powoda do uzupełnienia - w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu pozwu - braków formalnych

pozwu „przez uiszczenie wpisu w kwocie 600 zł, kwotowe wskazanie wysokości renty dochodzonej od pozwanej oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających domaganie się renty od pozwanej” oraz do uiszczenia zaliczki na korespondencję w kwocie 80 zł. Następnie, zarządzeniem z dnia 28 czerwca 2002 r. przewodniczący Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Gdańsku zarządził zwrot pozwu, wobec nieuzupełnienia w określonym terminie wskazanych wyżej braków formalnych pozwu. Z kolei, w związku z wniesieniem przez powoda zażalenia na powyższe zarządzenie przewodniczącego Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 28 czerwca 2002 r., powód został wezwany do uzupełnienia braków formalnych tego zażalenia poprzez uiszczenie wpisu w terminie 7 dni pod rygorem odrzucenia zażalenia. Powód potwierdził odbiór tego wezwania w dniu 21 sierpnia 2002 r., ale pomimo to w wyznaczonym terminie wskazanych braków nie uzupełnił. W tej sytuacji, Sąd Okręgowy w Gdańsku postanowieniem z dnia 9 września 2002 r. [...] wydanym na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.), odrzucił zażalenie powoda na powyższe zarządzenie przewodniczącego Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 28 czerwca 2002 r. i równocześnie tym samym postanowieniem odrzucił także zażalenie powoda z dnia 27 sierpnia 2002 r. „na działanie Sądu Okręgowego w Gdańsku, w którym wniósł o uchylenie zarządzenia z dnia 28 czerwca 2002 r. oraz wydanie zarządzenia tymczasowego.”

Na powyższe postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 9 września 2002 r. powód wniósł zażalenie pismem z dnia 25 września 2002 r., które wpłynęło do Sądu Okręgowego w Gdańsku w dniu 26 września 2002 r. Ponieważ jednak wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych w tym zakresie został oddalony postanowieniem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 10 lutego 2003 r., Sąd Okręgowy w Gdańsku - Wydział Cywilny pismem z dnia 24 listopada 2003 r. wezwał powoda „do usunięcia braku zażalenia z dnia 25 września 2002 r. na postanowienie z dnia 9 września 2002 r. poprzez uiszczenie wpisu w kwocie 240 zł (120 zł x 2 zaskarżono postanowienie o odrzuceniu zażaleń na zarządzenie o zwrocie pozwu i „działanie sądu”) w terminie tygodniowym od daty doręczenia niniejszego wezwania pod rygorem odrzucenia zażalenia”. Powód potwierdził odbiór powyższego wezwania w dniu 12 grudnia 2003 r., ale mimo to wskazanych braków formalnych zażalenia nie uzupełnił. W tej sytuacji, Sąd Okręgowy w Gdańsku postanowieniem z dnia 10 stycznia 2004 r., wydanym na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca

1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, odrzucił zażalenie powoda na postanowienie z dnia 9 września 2002 r.

Na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 10 stycznia 2004 r. powód wniósł zażalenie w dniu 5 lutego 2004 r. Także w tym wypadku Sąd Okręgowy w Gdańsku - Wydział Cywilny pismem z dnia 19 lutego 2004 r. wezwał powoda „do usunięcia braków zażalenia z dnia 5.02.2004 r. poprzez uiszczenie wpisu w kwocie 120 zł w terminie tygodniowym od daty doręczenia niniejszego wezwania pod rygorem odrzucenia zażalenia.” W odpowiedzi na powyższe pismo, powód w piśmie z dnia 3 marca 2004 r. wniósł „skargę na wezwanie z dnia 19 lutego 2004 r.”, uznając je za „sporządzone niezgodnie z przepisami prawa” i równocześnie wniósł o to, „aby niniejsze pismo było wnioskiem o przyznanie zwolnienia od ponoszenia kosztów sądowych w całości we wszystkich wskazanych sprawach” (wskazując o jakie sprawy chodzi), a ponadto poinformował, iż „dla uprawdopodobnienia sytuacji, że nie jestem w stanie ponosić jakichkolwiek kosztów sądowych, składam oświadczenie o przychodach, stanie rodzinnym i majątkowym, wraz z uzasadnieniem.”

Sąd Okręgowy w Gdańsku - Wydział Cywilny postanowieniem z dnia 3 listopada 2004 r. odrzucił powyższe zażalenie powoda z dnia 5 lutego 2004 r. na postanowienie tego Sądu z dnia 10 stycznia 2004 r. w przedmiocie odrzucenia zażalenia powoda na postanowienie z dnia 9 września 2002 r. Na to postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku - Wydział Cywilny z dnia 3 listopada 2004 r. powód wniósł w dniu 26 listopada 2004 r. do Sądu Apelacyjnego zażalenie, w którego treści równocześnie stwierdził, że „jest niniejsze zażalenie skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Wnoszę o stwierdzenie przewlekłości postępowania pierwszoinstancyjnego oraz odwoławczego. W przypadku stwierdzenia przewlekłości postępowania, wnoszę o przyznanie zadośćuczynienia w kwocie 10.000 zł. Dalej, wnoszę o przyznanie zwolnienia od wpisów oraz wszelkich kosztów sądowych, w całości albowiem nie posiadam jakichkolwiek środków, które mógłbym przeznaczyć na ten cel. W przypadku przyznania zwolnienia od kosztów sądowych, wnoszę o ustanowienie adwokata dla potrzeb przymusu adwokacko-radcowskiego, występującego w sprawach ze skargi na naruszenie prawa strony, zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego III SPP 42/04. Dla udokumentowania powyższego, składam oświadczenie o przychodach, stanie rodzinnym i majątkowym, dodatkowe uzasadnienie oraz postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku.”, a w uzasadnieniu powyższej

skargi stwierdził ponadto, że „Sąd Apelacyjny, działając dwukrotnie jako Sąd odwoławczy, nie zauważył początkowych matactw w sprawie. Nie zauważył nawet tego, że choć mało precyzyjnie, powództwo określało wysokość renty. Pozwalało Sądowi orzekającemu, stwierdzić swą niewłaściwość rzeczową. Pozew powinien być natychmiast przekazany do sądu rejonowego. Skarb Państwa poniósł określone straty, wskutek bezpodstawnego działania Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego w Gdańsku.”

W wyniku rozpoznania na posiedzeniu niejawnym powyższej skargi powoda na przewlekłość postępowania, która zawarta została w treści jego zażalenia z dnia 26 listopada 2004 r., Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z dnia 15 grudnia 2004 r. [...] postanowił uznać się za niewłaściwy do rozpoznania powyższej skargi w zakresie, w jakim dotyczy ona przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym, oraz przekazał sprawę Sądowi Najwyższemu w Warszawie do rozpoznania w tym zakresie, zgodnie z dyspozycją art. 7 w związku z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie, że w postępowaniu sądowym, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, podlega stałej opłacie w wysokości 100 złotych (art. 17 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki), przy czym w wypadku, gdy dotyczy ona postępowania cywilnego, a do jego rozpoznania właściwy jest Sąd Najwyższy (art. 4 ust. 2 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki), przy jej wnoszeniu obowiązuje przymus adwokacko-radcowski (art. 393² § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki oraz art. 393¹⁸ § 3 k.p.c. i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r. - III SPP 42/04, której nadana została moc zasady prawnej na podstawie art. 61 § 6 *in fine* ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.). Równocześnie, stosownie do dyspozycji art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez

nieuzasadnionej zwłoki, do postępowania w sprawie toczącej się na podstawie skargi na przewlekłość postępowania w sprawach cywilnych należy stosować odpowiednio przepisy o zwolnieniu od kosztów sądowych (art. 113 § 1 k.p.c.) oraz o prawie do zgłoszenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu (art. 117 § 1 § 2 k.p.c.).

W rozpoznawanej sprawie powód - Leszek J. wraz ze skargą na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym wniósł także o przyznanie mu w tym zakresie zwolnienia od kosztów sądowych - w danym wypadku zwolnienia od opłaty stałej w wysokości 100 zł (art. 17 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki) oraz o wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego z urzędu, motywując to tym, że nie posiada on „jakichkolwiek środków, które mógłby przeznaczyć na ten cel”, a w celu udokumentowania wiarygodności swego wniosku w tym względzie dołączył do tego wniosku: (a) własne „oświadczenie składane z wnioskiem o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych”; (b) własne „uzasadnienie dodatkowe do oświadczenia o przychodach oraz o stanie rodzinnym i majątkowym”; (c) kopię postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 26 marca 2004 r. [...], mocą którego przyznane mu zostało „prawo pomocy przez zwolnienie od kosztów sądowych oraz ustanowienie radcy prawnego” w postępowaniu z jego skargi na uchwałę Rady Miasta G. z dnia 28 października 1999 r. [...] w przedmiocie wyboru ławników.

W świetle przedstawionych przez skarżącego oświadczeń, znaczenie rozstrzygające dla stwierdzenia braku zasadności zwolnienia go z obowiązku uiszczenia opłaty stałej w wysokości 100 zł z tytułu wniesienia skargi na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku (art. 17 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki) ma pomieszczona w załączonym do skargi „uzasadnieniu dodatkowym do oświadczenia o przychodach oraz o stanie rodzinnym i majątkowym” jednoznaczna deklaracja skarżącego, w której stwierdził on: „Nie posiadam jakichkolwiek środków płatniczych. Utrzymuję się wyłącznie z poczęstunków w postaci produktów żywnościowych. Owe poczęstunki przekazywane mi są przez domowników oraz wąski krąg znajomych i przyjaciół. Nie otrzymuję natomiast, jakichkolwiek darowizn w postaci środków płatniczych. Również w nawiązaniu do oświadczenia o przychodach oraz o stanie rodzinnym i majątkowym, stwierdzam iż nie uchylam się

od podjęcia pracy zarobkowej. Od dawna utrzymuję, że podejmę każdą pracę zarobkową, jeśli tylko będzie to stosunek pracy w LWSM „M.”. Jestem członkiem, założycielem i działaczem organów samorządowych tej spółdzielni mieszkaniowej. Prawo spółdzielcze stwierdza, że spółdzielnia jest zrzeszeniem, które prowadzi wspólną działalność gospodarczą, w interesie swoich członków oraz przy zapewnieniu im korzyści. Oświadczam, że spółdzielnia M., nie prowadzi jakiegokolwiek działalności gospodarczej. Zatrudnia osoby spoza spółdzielni, niebędące członkami, ani rodzinami członków spółdzielni M. Mało, zatrudnia osoby zamiejscowe, którym prawo spółdzielcze zabrania wykonywać czynności wewnątrzspółdzielcze, zabrania dostępu do akt spółdzielczych, w tym do akt osobowych. W świetle powyższego, mój nierozpoznany wniosek o zatrudnienie w mojej spółdzielni, należy traktować nie tylko jako działanie przeciwko spółdzielni i spółdzielcom, ale przede wszystkim, jako fizyczne i psychiczne znęcanie się nad wnioskodawcą.” - (*nota bene*, analogiczną deklarację złożył skarżący również w swym piśmie z dnia 7 lutego 2003 r. skierowanym do Sądu Okręgowego w Gdańsku, w którym napisał między innymi: „Równocześnie oświadczam, że podejmę każdą pracę zaproponowaną przez zarząd, ale w spółdzielni M. Jeżeli znajdę zatrudnienie w spółdzielni od zaraz, jestem skłonny cofnąć trzy swoje powództwa [...] w tut. Sądzie.”). Oznacza to, że skarżący sam zdecydował, iż podejmie pracę zarobkową wyłącznie wtedy, gdy zostanie zatrudniony we wskazanej przez siebie Lokatorsko-Własnościowej Spółdzielni Mieszkaniowej „M.” w G., a to w oczywisty sposób przeczy jego twierdzeniu „iż nie uchylam się od podjęcia pracy zarobkowej”. Przeciwnie, powyższe oświadczenia skarżącego wskazują jednoznacznie na to, że wyłącznie z przyczyn subiektywnych i emocjonalnych zarazem, nie zamierza on wykorzystać (w całości lub w części) swoich możliwości zarobkowych, co przesądziło o odmowie zwolnienia go z obowiązku poniesienia kosztów opłaty stałej związanej z wniesieniem skargi na przewlekłość postępowania sądowego. W konsekwencji, oczywiście bezzasadny okazał się również wniosek skarżącego o ustanowienie w niniejszej sprawie adwokata lub radcy prawnego z urzędu (art. 117 § 2 w związku z art. 113 § 1 k.p.c.).

Biorąc powyższe pod uwagę oraz zważywszy na to, że przy wnoszeniu skargi na przewlekłość postępowania sądowego obowiązuje przymus adwokacko-radcowski (art. 393² § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki i art. 393¹⁸ § 3 k.p.c. oraz

uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r. - III SPP 42/04, której nadana została moc zasady prawnej na podstawie art. 61 § 6 *in fine* ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym), Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====